SESIWN 3
ENWAU BENYWAIDD/GWRYWAIDD
TAR Cynradd

Adolygu Rhannau Ymadrodd

Kahoot!

ENWAU

Yn y Gymraeg, **mae pob enw yn wrywaidd, yn fenywaidd neu'n lluosog**. Fel arfer, rydym yn gallu gweld enwau, e.e. ci, coeden, bwced.

Os yw enw benywaidd unigol yn dod ar ôl 'y' neu ''r', mae llythyren gyntaf yr enw yn newid, e.e. y **g**ath, i'r **b**otel. **Y treiglad meddal** yw'r enw ar y newid yma.

CENEDL ENWAU

Mae gan bob enw yn y Gymraeg *genedl*, hynny yw, mae naill ai'n *fenywaidd* neu'n *wrywaidd.* Yn y geiriadur dynodir cenedl enw fel hyn:

eg – enw gwrywaidd e.e. plentyn

eb – enw benywaidd e.e. coeden

CENEDL ENWAU

Serch hynny, mae cenedl rhai geiriau yn amrywio yn ôl ardal neu dafodiaith.

Er enghraifft, mae'r gair *munud* yn tueddu i fod yn wrywaidd yn y Gogledd ac yn fenywaidd yn y De.

Gogledd – dau funud; y munud hwnnw

De – dwy funud; y funud honno

CENEDL ENWAU

Yn y geiriadur, defnyddir ***egb*** i ddynodi enw a all fod naill ai'n wrywaidd neu'n fenywaidd.

Yn y dosbarth…

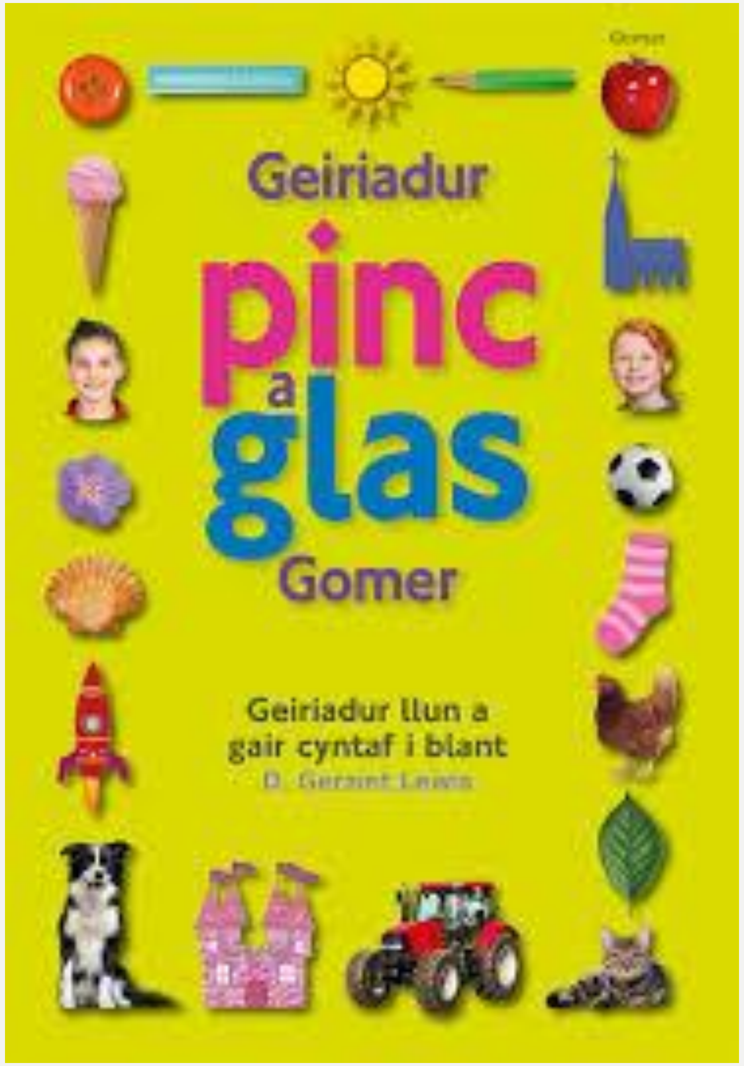

Gwrywaidd

Dim treiglad ar ôl ‘y’:

y bachgen
y coleg
y drws

Dim treiglad ar ôl y gair:

y bachgen da
y coleg mawr
y drws melyn

Rhifau Mr + y gair:

dau + TM
tri + TLl
pedwar + x

Gwr neu Ben?

Benywaidd

Treiglad meddal ar ôl ‘y’:

y ferch
y ddesg
y gath

Ond x ‘ll/rh’ – y rhaglen

Treiglad me
y rhaglen deledu

Rhifau Mrs + y gair:

dwy + TM
tair + X
pedair + X

Defnyddio 'y' / 'r = the

y + enw benywaidd unigol

Treiglad meddal ar ôl 'y' *:*

y gadair
y brifathrawes
y daith
y wers
y freuddwyd

y ddawns
y fam

OND: X **ll / rh**
y **ll**ygoden fawr
y **rh**aglen deledu

y + enw gwrywaidd

DIM treiglad

y cwrs
y papur
y trên

y gliniadur
y bwyd
y drws

y llyfr
y mwydyn
y rhedwr

y + enw lluosog

DIM treiglad = DIM CENEDL/ *GENDER*

y cadeiriau
y pensiliau
y teithiau

y gwersi
y bwydydd
y dogfennau

y llygod
y merched
y rhaglenni

Y TREIGLAD MEDDAL

Cysefin	**Treiglad meddal**
t	D
c	G
p	B
d	Dd
g	-
b	F
ll	L
m	F
rh	R

YDY'R RHAIN YN FENYWAIDD NEU'N WRYWAIDD?

- Quizlet

TREIGLO

Cenedl Enwau

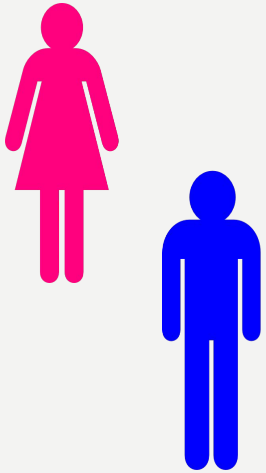

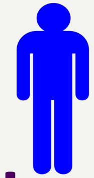	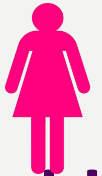
penderfyniad	**problem**
tad	**tudalen**
cyfrifiadur	**cacen**
bws	**brawddeg**
drws	**dogfen**
geiriadur	**gwraig**
llyfr	**llinell**
mynydd	**mynedfa**
rhew	**rhestr**

RHIFO

Cenedl Enwau

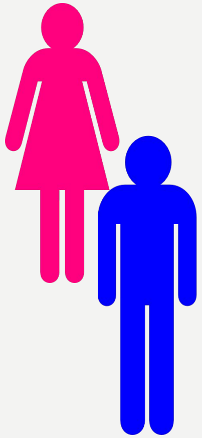

		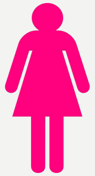
1	**un ci**	**un gath**
2	**dau gi**	**dwy gath**
3	**tri <u>chi</u>**	**tair cath**
4	**pedwar ci**	**pedair cath**

HWN / HON

Cenedl Enwau

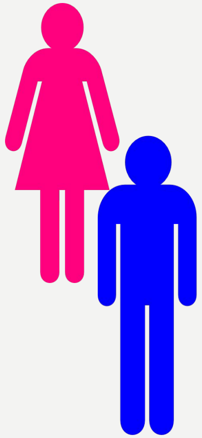

- Y ferch hon
- Y bachgen hwn
- Y ddesg hon
- Y bwrdd hwn
- Y clustogau hyn

BETH AM EIRIAU EICH MAES?

SUT YDYN NI'N GWYBOD A YDY GEIRIAU'N FENYWAIDD NEU'N WRYWAIDD?

Mae cliwiau ar gael!

MAE'R TERFYNIADAU (*WORD ENDINGS*) HYN FEL ARFER YN FENYWAIDD

- -aeth (barddoniaeth *poetry)*
- -fa (campfa *gym)*
- -en (seren *star)*
- -ach (cyfrinach)
- - as (cymwynas)
- -es (ysgrifenyddes *secretary*)
- -ell (llinell *line*)
- -eb (anfoneb *invoice*)
- -eg (dameg)

MAE'R TERFYNIADAU (*WORD ENDINGS*) HYN FEL ARFER YN WRYWAIDD

- -awd (traethawd *essay*)
- -aint (maint *size*)
- -tid/did (ieuenctid *youth*)
- -rwydd (distawrwydd *silence*)
- -adur (cyfrifiadur)
- -wr (chwaraewr *player)*
- -edd (mawredd *greatness*)
- -yn (offeryn *instrument*)
- -iad (mynediad *entrance)*
- -deb (undeb *union*)

YDYCH CHI EISIAU MEDDWL ETO AM EICH CARDIAU?

GOSODWCH NODIADAU 'POST-IT' O GWMPAS YR YSTAFELL

GWEITHGAREDD
ACTIVITY

Benywaidd neu wrywaidd?
Feminine or masculine?

gwasanaeth
- dyddiadur
- breuddwyd
- malwoden
- planhigyn
- darllenwr
- derwen
- ystafell
- adolygiad
- awdures
- cyfrifiannell
- cymdeithas

cwpan
- glendid
- syniad
- plentyn
- garddwr
- diwydiant
- cyfrifoldeb
- piben
- gwybodaeth
- arwr
- oedolyn
- caredigrwydd
- aseiniad

CHWARAE CHWAP!!

Pa un sy'n gywir?

Y canolfan

Y ganolfan

Pa un sy’n gywir?

Y gwaith

Y waith

Pa un sy'n gywir?

Y desg

Y ddesg

Pa un sy'n gywir?

Y bennaeth

Y pennaeth

Pa un sy'n gywir?

Y fynedfa

Y mynedfa

Pa un sy'n gywir?

Y blentyn

Y plentyn

Pa un sy’n gywir?

Y bêl

Y pêl

Pa un sy’n gywir?

Y farn

Y barn

TASG 1

Tasg Enwau

Wythnos nesaf: Mini Meicro

- Grwpiau o dri
- Cyflwyno elfen ar genedl enwau i'r plant – gweithgaredd cwestiynu, cyflwyno EB/EG o gwmpas cyd-destun penodol e.e.
- Cyfnod Sylfaen – chwarae gwlyb, y tywod, cornel darllen
- CA2 – mynd ar daith, trafod llosgfynyddoedd…
- Bydd angen i bawb gyflwyno am bum munud
- Bydd angen i bawb roi adborth – un peth da, un peth i'w ystyried – nid beirniadaeth!
- Dim byd cymhleth – gwybodaeth bynciol sy'n bwysig.

Wythnos nesaf:

- Yr Amhersonol
- Gwallau cyffredin yn deillio o'r awdit.